

готові держави-члени цієї Конвенції до її перегляду або пошуку нових механізмів протидії тероризму.

Література

1. International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, New York, 9 December 1999, United Nations, *Treaty Series*, vol. 2178, p. 197.

2. International Court of Justice, *Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Ukraine v. Russian Federation)*, Judgment on Merits of 31 January 2024, <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/166/166-20240131-jud-01-00-en.pdf>. (дата звернення: 18.05.2024).

3. International Court of Justice, *Application of the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism and of the International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (Ukraine v. Russian Federation)*, Judgment on Merits of 31 January 2024, Separate opinion of Judge *ad hoc* Pocar, <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/166/166-20240131-jud-01-11-en.pdf> (дата звернення: 18.05.2024).

4. Marusiak, O. Narrow Interpretation of the Term “Funds” by the Judgement of 31 January 2024: Is ICJ the One to Blame? *International Law Blog*, 8 April 2024. <https://internationallaw.blog/2024/04/08/narrow-interpretation-of-the-term-funds-by-the-judgement-of-31-january-2024-is-icj-the-one-to-blame/> (дата звернення: 19.05.2024).

ТУЛНОВ Валентин

Донецький державний університет внутрішніх справ, декан факультету № 3, кандидат юридичних наук, доцент, підполковник поліції

СУПРУН Володимир

Донецький державний університет внутрішніх справ, т.в.о. завідувача кафедри загальноправових дисциплін факультету № 3, кандидат юридичних наук

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕФОРМУВАННЯ СТАТУСУ СЛУЖБОВИХ ОСІБ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Історія сучасної, незалежної України – це процес трансформації усього спектру суспільних відносин, із яких реформування механізму держави виявилось одним із першочергових та найбільш складних завдань, що постали перед нами на зламі ХХ і ХХІ століть. Втім, саме складність

цього процесу, виклики, які постають перед українським суспільством вимагають подальших змін у механізмі української держави. Окремим аспектом слід визнати системну деструктивну діяльність росії у питаннях побудови в Україні дійсно правової, демократичної держави. Гібридна війна проти України велася протягом майже усього періоду незалежності, а збройна агресія 2014 й повномасштабна війна 2022 року стали кінцевою фазою політики росії спрямованої на ліквідацію України. Але саме повномасштабна війна та як її наслідок – введення воєнного стану, зумовили нагальну потребу щодо внесення змін до національного законодавства.

Визначення статусу службових осіб, які займають особливо відповідальне становище у суспільстві, є частиною глобального процесу адміністративно-правової реформи в Україні.

На сьогоднішній час існує чимало поглядів на проблему визначення поняття «службової особи». Дехто відстоює необхідність розширити коло осіб, які підпадають під статус посадових із застосуванням напрацювань судової практики.

Більш того, не слід нехтувати й іншими точками зору, зокрема щодо виокремлення певних ознак, особливостей щодо розмежування понять «посадова особа» та «службова особа». Дану дискусійну тему слід відмітити окремо, оскільки існує широке коло відмінностей і певна неоднозначність у вирішенні питання розмежування цих понять.

Аналіз міжнародного досвіду тлумачення поняття «службової особи» передбачає наявність обов'язково у неї хоча б однієї з таких функцій: адміністративно-розпорядчої чи адміністративно-господарської функції, функції представників влади чи місцевого самоврядування. Ще однією ознакою є публічність, де публічна посадова особа або особа, надає будь-яку публічну послугу, відповідно до внутрішнього законодавства.

До структури адміністративно-правового статусу службових осіб слід відносити такі елементи: 1) права; 2) обов'язки; 3) гарантії реалізації обов'язків та прав; 4) юридичну відповідальність.

Єдиним нормативно-правовим актом в Україні де міститься визначення «службова особа» є Кримінальний кодекс України.

Окремим питанням у юриспруденції є визначення ознаки службової особи як суб'єкта злочину у кримінальному праві України. Службовій особі як спеціальному суб'єктові складу злочину властиві певні ознаки приводить до необхідності виокремлення двох груп взаємопов'язаних ознак: загальні та спеціальні. Аналіз загальних ознак службової особи як спеціального суб'єкта злочину за чинним Кримінальним кодексом України можна виділити три види службових осіб за сферою регулювання відносин: службові особи які виконують функції представника влади або місцевого самоврядування; службові особи

юридичної особи державної або комунальної власності, які виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські функції; службові особи які виконують організаційно-розпорядчі або адміністративно-господарські функції службової особи юридичної особи приватного права.

Запровадження воєнного стану в Україні зумовило потребу внесення змін до численних джерел національного права та тягне за собою низку юридичних наслідків, серед яких виділяємо трансформацію адміністративно-правового статусу службових осіб.

Так, зокрема, у лютому 2024 року у наказі Міністерства юстиції України та МВС України від 20.02.2024 № 471/5/106 у новій редакції сформульовано поняття «уповноважена службова особа», до яких відносять поліцейських, військовослужбовців Держприкордонслужби й осіб рядового та начальницького складу Державної кримінально-виконавчої служби України, які безпосередньо виконують службові обов'язки відповідно до завдань за призначенням, визначених законодавством України [1]

Нажаль, обсяг дослідження не дає змоги охопити всі категорії службових осіб, тому вбачаємо за доцільне більш предметно проаналізувати трансформація статусу службових осіб саме в рамках правоохоронної системи, з акцентом на Національну поліцію.

Змін в умовах воєнного стану зазнав і Закон України «Про Національну поліцію». Зокрема було додано частину другу статті 97, нормами якої було надано право поліцейському скласти в письмовій довільній формі особисте розпорядження на випадок своєї загибелі (смерті) про виплату одноразової грошової допомоги особі (особам) за її вибором, а право засвідчення справжності підпису на особистому розпорядженні надано керівнику органу (закладу, установи) поліції або нотаріусу. Поліцейський має право у будь-який час скасувати особисте розпорядження або скласти нове. Оригінал особистого розпорядження зберігається в особовій справі поліцейського, який його склав. А пункти 3 і 5 частини першої статті 97 Закону було викладено у новій редакції та передбачають [2]: 3) визначення поліцейському інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час виконання ним службових обов'язків, пов'язаних із виконанням повноважень та основних завдань міліції або поліції, чи участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, захисту незалежності, суверенітету та територіальної цілісності України, чи в період дії воєнного стану під час безпосередньої участі в заходах,

необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку із збройною агресією проти України, протягом шести місяців після його звільнення з поліції внаслідок причин, зазначених у цьому пункті.

Також з початком повномасштабної війни внесено зміни до норм, які врегульовують громадський контроль за діяльністю Нацполіції. У 2022 році Закон України «Про Національну поліцію» доповнено статтею 90-1, якою обмежено майже всі форми громадського контролю: «Під час дії воєнного стану громадський контроль за діяльністю поліції, визначений статтями 86-88 та 90 цього Закону, не здійснюється». Одночасно змін зазнав закон України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» [3].

Аналізуючи законодавчі дефініції, можна зробити висновок, що зміст поняття «службова особа» є широким, включає в себе багато специфічних рис. Також варто зазначити, що визначення «службова особа» поширюється на всі норми Кримінального кодексу України, у яких передбачено вчинення злочину службовою особою.

Що ж до визначення поняття «службова особа», що міститься в чинному Кримінальному кодексі України, то воно є доволі прийнятним, містить ряд специфічних ознак, вказує на відповідні види обов'язків та зв'язок діяльності службової особи із відповідною юридичною особою.

В умовах воєнного стану та післявоєнній розбудові України, одним із напрямів розвитку та удосконалення правоохоронної системи стане підготовка висококваліфікованих працівників досудового розслідування щодо розслідування вчинених російськими військами злочинів як проти мирного населення, так і проти військовослужбовців Збройних Сил України, злочинних діянь вчинених колаборантами тощо. Для ЗВО системи МВС цей напрямок наразі є одним із пріоритетних.

Література

1. Про затвердження Порядку дій уповноважених службових осіб органів Національної поліції України, Державної прикордонної служби України та Державної кримінально-викона [...]: Наказ Міністерства юстиції України; МВС України від 20.02.2024 № 471/5/106. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0256-24/ed20240220#n22>. (дата звернення: 16.05.2024).

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прав військовослужбовців та поліцейських на соціальний захист: Закон України від 21.03.2024 № 3621-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3621-20#n107>. (дата звернення: 16.05.2024).

3. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації [...]: Закон України від 15.03.2022 № 2123-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#n162>. (дата звернення: 16.05.2024).

БАРАНОВСЬКИЙ Олександр

Маріупольський державний університет, старший викладач кафедри права, кандидат юридичних наук

ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ АДВОКАТІВ В УКРАЇНІ

Минуло десять років після того, як у квітні 2014 року було оголошено про початок Антитерористичної операції (АТО) яку також у квітні, але вже 2018 року було перетворено на Операцію Об'єднаних Сил (ООС) та вже 24 лютого 2022 року було введено воєнний стан на всій території України [7].

Весь цей тривалий час, громадяни України стикалися з певними правовими прогалинами, труднощами, порушенням та обмеженням їх Конституційних прав і свобод та неготовністю на той час діючого українського законодавства до новостворених умов у зв'язку з тимчасовою окупацією Донецької і Луганської областей та Автономної Республіки Крим [3].

Це стосувалось таких питань, як встановлення фактів народження або смерті на тимчасово окупованих територіях, оскільки життя для громадян України які не змогли покинути тимчасово окуповані території Донецької і Луганської областей та Автономної Республіки Крим продовжувалось та відповідно створювало нові юридичні наслідки свого існування.

Також, існувала ще ціла низка правових питань які утворилися через тимчасову окупацію частини території України, які потребували свого найшвидшого врегулювання, серед яких були: надання дозволу на виїзд за кордон або в'їзд до тимчасово окупованої території лише з одним з батьків з неповнолітніми дітьми, які приїжджали на контрольовану територію України ставати на військовий облік, отримувати паспорти, вступати до вищих навчальних закладів.

Також чи мало було справ з встановлення фактів навчання у вищих навчальних закладах, оскільки велика кількість людей втратила свої документи про освіту під час воєнних дій, встановлення фактів належності